

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୫)

108 Upanishad (Vol – 5)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ଯୋଗ ଉପନିଷଦ

(Yoga Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଉପନିଷଦ

(Brahmavidyopanishat / Brahmaidyya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟୋପନିଷଦ୍ / ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟୋପନିଷଦ୍ ॥

ସ୍ୱାବିଦ୍ୟାବହ୍ନାୟତାତଂ ଯଦ୍ବିଦ୍ୟାପଦ୍ମବଂ ଗତମ୍ ।

ତଦ୍ଵିଦ୍ୟାବିଦ୍ୟାନ୍ତଃ ସ୍ୱାବିଦ୍ୟାବହ୍ନିଃ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ॥

ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଅଥ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟୋପନିଷଦୁଚ୍ୟତେ ॥

ପ୍ରସାଦାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଶସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ବିଷ୍ଣୋରଦ୍-ଭୂତକର୍ମଣଃ ।

ରହସ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାୟା ଧ୍ରୁବାଗ୍ନିଂ ସଂପ୍ରତକ୍ଷତେ ॥ ୧ ॥

ଓଁ ଇତ୍ୟେକାକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଯଦୁକ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମବାଦିଭିଃ ।

ଶରୀରଂ ତସ୍ୟ ବକ୍ଷ୍ୟାମି ସ୍ଥାନଂ କାଲତ୍ରୟଂ ତଥା ॥ ୨ ॥

ତତ୍ର ଦେବାସ୍ତୟଃ ପ୍ରୋକ୍ତା ଲୋକା ବେଦାସ୍ତୟୋଽଗ୍ନୟଃ ।

ତିସ୍ରୋ ମାତ୍ରାର୍ଥମାତ୍ରା ଚ ତ୍ରୟକ୍ଷରସ୍ୟ ଶିବସ୍ୟ ତୁ ॥ ୩ ॥

ଋଗ୍-ବେଦୋ ଗାର୍ହପତ୍ୟଂ ଚ ପୃଥିବୀ ବ୍ରହ୍ମ ଏବ ଚ ।

ଅକାରସ୍ୟ ଶରୀରଂ ତୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତଂ ବ୍ରହ୍ମବାଦିଭିଃ ॥ ୪ ॥

ୟଦ୍ଭୁବେଦୋଽକ୍ତରିକ୍ଷଂ ଚ ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ନିସ୍ତଥୈବ ଚ ।

ବିଷ୍ଣୁଶ୍ଚ ଭଗବାନ୍-ଦେବ ଉକାରଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥ ୫ ॥

ସ୍ଥାପବେଦସ୍ତଥା ଦୈର୍ଘ୍ୟାହବନୀୟସ୍ତଥୈବ ଚ ।
ଇଶ୍ଵରଃ ପରମୋ ଦେବୋ ମକାରଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥ ୭ ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟମଶ୍ଵିନମଧ୍ୟୋଽଥ ହ୍ୟକାରଃ ଶଙ୍ଖମଧ୍ୟଗଃ ।
ଉକାରଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରସଂକାଶସ୍ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ॥ ୮ ॥

ମକାରସ୍ତୁଗ୍ନିସଂକାଶୋ ବିଧୁମୋ ବିଦ୍ୟୁତୋପମଃ ।
ତିସ୍ରୋ ମାତ୍ରାସ୍ତଥା ଜ୍ଞେୟା ସୋମସୂର୍ଯ୍ୟାଗ୍ନିରୂପିଣଃ ॥ ୮ ॥

ଶିଖା ତୁ ଦୀପସଂକାଶା ତସ୍ମିନ୍ନୁପରି ବର୍ତ୍ତତେ ।
ଅର୍ଧମାତ୍ରା ତଥା ଜ୍ଞେୟା ପ୍ରଣବସ୍ୟୋପରି ସ୍ଥିତା ॥ ୯ ॥

ପଦ୍ମସୂତ୍ରନିଭା ସୁକ୍ଷ୍ମା ଶିଖା ସା ଦୃଶ୍ୟତେ ପରା ।
ସା ନାତୀ ସୂର୍ଯ୍ୟସଂକାଶା ସୂର୍ଯ୍ୟଂ ଭିତ୍ତ୍ୱା ତଥାପରା ॥ ୧୦ ॥

ଦ୍ଵିସପ୍ତତିସହସ୍ରାଣି ନାତୀଂ ଭିତ୍ତ୍ୱା ଚ ମୂର୍ଧନି ।
ବରଦଃ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ସର୍ବଂ ବ୍ୟାପ୍ୟାବତିଷ୍ଠତି ॥ ୧୧ ॥

କାଂସ୍ୟଘଣ୍ଟାନିନାଦସ୍ତୁ ଯଥା ଲୀୟତି ଶାନ୍ତୟେ ।
ଓଞ୍ଜାରସ୍ତୁ ତଥା ଯୋଜ୍ୟଃ ଶାନ୍ତୟେ ସର୍ବମିଚ୍ଛତା ॥ ୧୨ ॥

ୟସ୍ମିନ୍ନିଲୀୟତେ ଶବ୍ଦସ୍ତପ୍ତରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଗୀୟତେ ।
ଧିୟଂ ହି ଲୀୟତେ ବ୍ରହ୍ମ ସୋଽମୃତତ୍ୱାୟ କଳ୍ପତେ ॥ ୧୩ ॥

ବାୟୁଃ ପ୍ରାଣସ୍ତଥାକାଶସ୍ତ୍ରୈବିଧୋ ଜୀବସଂଜ୍ଞକଃ ।
ସ ଜୀବଃ ପ୍ରାଣ ଇଦ୍ଵ୍ୟକ୍ତୋ ବାଲାଗ୍ରଗତକଳ୍ପିତଃ ॥ ୧୪ ॥

ନାଭିସ୍ଥାନେ ସ୍ଥିତଂ ବିଶ୍ଵଂ ଶୁଦ୍ଧତତ୍ତ୍ୱଂ ସୁନିର୍ମଳମ୍ ।
ଆଦିତ୍ୟମିବ ଦୀପ୍ୟତ୍ତଂ ରଶ୍ମିଭିଶ୍ଵାଖିଲଂ ଶିବମ୍ ॥ ୧୫ ॥

ସକାରଂ ଚ ହକାରଂ ଚ ଜୀବୋ ଜପତି ସର୍ବଦା ।
ନାଭିରନ୍ତ୍ରାଦ୍ଧିନିଷ୍କ୍ରାନ୍ତଂ ବିଷୟବ୍ୟାପ୍ତିବର୍ଜିତମ୍ ॥ ୧୬ ॥

ତେନେଦଂ ନିଷ୍କାଳଂ ବିଦ୍ୟାତ୍‌କ୍ଷୀରାସ୍ତର୍ପିୟା ତଥା ।
କାରଣେନାତ୍ମନା ଯୁକ୍ତଃ ପ୍ରାଣାୟାମୈଶ୍ଚ ପଞ୍ଚଭିଃ ॥ ୧୭ ॥

ଚତୁଷ୍କାଳାସମାୟୁକ୍ତୋ ଭ୍ରାମ୍ୟତେ ଚ ହୃଦି ସ୍ଥିତଃ ।
ଗୋଲକସ୍ତୁ ଯଦା ଦେହେ କ୍ଷୀରଦଣ୍ଡେନ ବା ହତଃ ॥ ୧୮ ॥

ଏତସ୍ମିନ୍ନୁପତେ ଶୀଘ୍ରମବିଶ୍ରାନ୍ତଂ ମହାଶଗଃ ।
ୟାବନ୍ନିଃଶ୍ୱସିତୋ ଜୀବନ୍ତ୍ରାବନ୍ନିଷ୍କାଳତାଂ ଗତଃ ॥ ୧୯ ॥

ନଭସ୍ତଂ ନିଷ୍କାଳଂ ଧ୍ୟାତ୍ୱା ମୁଚ୍ୟତେ ଭବବନ୍ଧନାତ୍ ।
ଅନାହତଧ୍ୱନିଯୁତଂ ହଂସଂ ଯୋ ବେଦ ହୃଦ୍ଭୂତମ୍ ॥ ୨୦ ॥

ସ୍ୱପ୍ରକାଶଚିଦାନନ୍ଦଂ ସ ହଂସ ଇତି ଗୀୟତେ ।
ରେଚକଂ ପୁରକଂ ମୁକ୍ତା କୁମ୍ଭକେନ ସ୍ଥିତଃ ସୁଧୀଃ ॥ ୨୧ ॥

ନାଭିକନ୍ଦେ ସମୌ କୃତ୍ୱା ପ୍ରାଣାପାନୌ ସମାହିତଃ ।
ମସ୍ତକସ୍ଥାମୃତାସ୍ୱାଦଂ ପୀତ୍ୱା ଧ୍ୟାନେନ ସାଦରମ୍ ॥ ୨୨ ॥

ଦୀପାକାରଂ ମହାଦେବଂ ଜ୍ୱଲନ୍ତଂ ନାଭିମଧ୍ୟମେ ।
ଅଭିଷିତ୍ୟାମୃତେନୈବ ହଂସ ହଂସେତି ଯୋ ଜପେତ୍ ॥ ୨୩ ॥

ଜରାମରଣରୋଗାଦି ନ ତସ୍ୟ ଭୁବି ବିଦ୍ୟତେ ।
ଏବଂ ଦିନେ ଦିନେ କୁର୍ଯ୍ୟାଦଶିମାଦିବିଭୂତୟେ ॥ ୨୪ ॥

ଇଶ୍ୱରତ୍ୱମବାପ୍ନୋତି ସଦାଭ୍ୟାସରତଃ ପୁମାନ୍ ।
ବହବୋ ନୈକମାର୍ଗେଣ ପ୍ରାପ୍ତା ନିତ୍ୟତ୍ୱମାଗତାଃ ॥ ୨୫ ॥

ହଂସବିଦ୍ୟାମୃତେ ଲୋକେ ନାସ୍ତି ନିତ୍ୟତ୍ୱସାଧନମ୍ ।
ଯୋ ଦଦାତି ମହାବିଦ୍ୟାଂ ହଂସାଶ୍ୟାଂ ପାରମେଶ୍ୱରୀମ୍ ॥ ୨୭ ॥

ତସ୍ୟ ଦାସ୍ୟଂ ସଦା କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍-ପ୍ରଜ୍ଞୟା ପରୟା ସହ ।
ଶୁଭଂ ବାଃଶୁଭମନ୍ୟଦ୍ୱା ଯଦୁକ୍ତଂ ଗୁରୁଣା ଭୁବି ॥ ୨୭ ॥

ତନ୍ମୁର୍ଯ୍ୟାଦବିଚାରେଣ ଶିଷ୍ୟଃ ସନ୍ତୋଷସଂଯୁତଃ ।
ହଂସବିଦ୍ୟାମିମାଂ ଲବ୍ଧ୍ୱା ଗୁରୁଶୁଶ୍ରୂଷୟା ନରଃ ॥ ୨୮ ॥

ଆତ୍ମାନମାତ୍ମନା ସାକ୍ଷାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ବୁଝା ସୁନିଶ୍ଚଳମ୍ ।
ଦେହଜାତ୍ୟାଦିସଂବନ୍ଧାନୁଷ୍ଠାନ୍ତ୍ରମସମନ୍ୱିତାନ୍ ॥ ୨୯ ॥

ବେଦଶାସ୍ତ୍ରାଣି ଚାନ୍ୟାନି ପଦପାଂସୁମିବ ତ୍ୟଜେତ୍ ।
ଗୁରୁଭକ୍ତିଂ ସଦା କୁର୍ଯ୍ୟାଚ୍ଛେୟସ୍ୟେ ଭୂୟସ୍ୟେ ନରଃ ॥ ୩୦ ॥

ଗୁରୁରେବ ହରିଃ ସାକ୍ଷାନ୍ନାନ୍ୟ ଇତ୍ୟବ୍ରବୀଚ୍ଛୃତିଃ ॥ ୩୧ ॥

ଶୁତ୍ୟା ଯଦୁକ୍ତଂ ପରମାର୍ଥମେବ ତସ୍ମିନ୍ନାମ୍ନୋ ନାତ୍ର ତତଃ ସମସ୍ତମ୍ ।
ଶୁତ୍ୟା ବିରୋଧେ ନ ଭବେତ୍-ପ୍ରମାଣଂ ଭବେଦନର୍ଥାୟ ବିନା ପ୍ରମାଣମ୍ ॥ ୩୨ ॥

ଦେହସ୍ଥଃ ସକଲୋ ଜ୍ଞେୟୋ ନିଷ୍କଲୋ ଦେହବର୍ଜିତଃ ।
ଆଦ୍ରୋପଦେଶଗମ୍ୟୋଽସୌ ସର୍ବତଃ ସମବସ୍ଥିତଃ ॥ ୩୩ ॥

ହଂସହଂସେତି ଯୋ ବ୍ରୂୟାଦ୍-ସୋ ବ୍ରହ୍ମା ହରିଃ ଶିବଃ ।
ଗୁରୁବକ୍ତ୍ରାତ୍ତୁ ଲଭ୍ୟେତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ସର୍ବତୋମୁଖମ୍ ॥ ୩୪ ॥

ତିଳେଷୁ ଚ ଯଥା ତୈଳଂ ପୁଷ୍ପେ ଗନ୍ଧ ଇବାଗ୍ନିତଃ ।
ପୁରୁଷସ୍ୟ ଶରୀରେଽସ୍ମିନ୍ ସ ବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତରେ ତଥା ॥ ୩୫ ॥

ଉଲ୍ଲାହସ୍ତୋ ଯଥାଲୋକେ ଦ୍ରବ୍ୟମାଲୋକ୍ୟ ତାଂ ତ୍ୟଜେତ୍ ।
ଜ୍ଞାନେନ ଜ୍ଞେୟମାଲୋକ୍ୟ ପଶ୍ଚାଦ୍ଜ୍ଞାନଂ ପରିତ୍ୟଜେତ୍ ॥ ୩୬ ॥

ପୁଷ୍ପବସ୍ତ୍ରକଲଂ ବିଦ୍ୟାଦ୍ବନ୍ଧସ୍ତସ୍ୟ ତୁ ନିଷ୍କଲଃ ।
ବୃକ୍ଷସ୍ତୁ ସକଲଂ ବିଦ୍ୟାଛାୟା ତସ୍ୟ ତୁ ନିଷ୍କଲ ॥ ୩୭ ॥

ନିଷ୍କଲଃ ସକଲୋ ଭାବଃ ସର୍ବତ୍ରେବ ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ।
ଉପାୟଃ ସକଲସ୍ତଦ୍ବଦୁପେୟଶ୍ଚୈବ ନିଷ୍କଲଃ ॥ ୩୮ ॥

ସକଲେ ସକଲୋ ଭାବୋ ନିଷ୍କଲେ ନିଷ୍କଲସ୍ତଥା ।
ଏକମାତ୍ରୋ ଦ୍ବିମାତ୍ରଶ୍ଚ ତ୍ରିମାତ୍ରଶ୍ଚୈବ ଭେଦତଃ ॥ ୩୯ ॥

ଅର୍ଥମାତ୍ରା ପରା ଜ୍ଞେୟା ତତ ଉର୍ଧ୍ବଂ ପରାପୂର୍ବମ୍ ।
ପଞ୍ଚଧା ପଞ୍ଚଦୈବତ୍ୟଂ ସକଲଂ ପରିପଠ୍ୟତେ ॥ ୪୦ ॥

ବ୍ରହ୍ମଣୋ ହୃଦୟସ୍ଥାନଂ କଣ୍ଠେ ବିଷ୍ଣୁଃ ସମାଶ୍ରିତଃ ।
ତାଲୁମଧ୍ୟେ ସ୍ଥିତୋ ରୁଦ୍ରୋ ଲଲାଟସ୍ଥୋ ମହେଶ୍ବରଃ ॥ ୪୧ ॥

ନାସାଗ୍ରେ ଅରୂପଂ ବିଦ୍ୟାଉସ୍ୟାନ୍ତେ ତୁ ପରଂ ପଦମ୍ ।
ପରତ୍ବାତୁ ପରଂ ନାସ୍ତ୍ରୀତ୍ୟେବଂ ଶାସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟଃ ॥ ୪୨ ॥

ଦେହାତୀତଂ ତୁ ତଂ ବିଦ୍ୟାନ୍ନାସାଗ୍ରେ ଦ୍ବାଦଶାଙ୍ଗୁଲମ୍ ।
ତଦନ୍ତଃ ତଂ ବିଜାନୀୟାଉତ୍ରସ୍ଥୋ ବ୍ୟାପୟେତ୍-ପ୍ରଭୁଃ ॥ ୪୩ ॥

ମନୋଽପ୍ୟନ୍ୟତ୍ର ନିକ୍ଷିପ୍ତଂ ଚକ୍ଷୁରନ୍ୟତ୍ର ପାତିତମ୍ ।
ତଥାପି ଯୋଗିନାଂ ଯୋଗୋ ହ୍ୟବିଚ୍ଛିନ୍ନଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ॥ ୪୪ ॥

ଏତତ୍ତୁ ପରମଂ ଗୁହ୍ୟମେତତ୍ତୁ ପରମଂ ଶୁଭମ୍ ।
ନାତଃ ପରତରଂ କିଂଚିନ୍ନାତଃ ପରତରଂ ଶୁଭମ୍ ॥ ୪୫ ॥

ଶୁଦ୍ଧଜ୍ଞାନାମୃତଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ପରମାକ୍ଷରନିର୍ଣ୍ଣୟମ୍ ।
ଗୃହ୍ୟାଦ୍ବୃହତମଂ ଗୋପ୍ୟଂ ଗ୍ରହଣୀୟଂ ପ୍ରୟତ୍ନତଃ ॥ ୪୬ ॥

ନାପୁତ୍ରାୟ ପ୍ରଦାତବ୍ୟଂ ନାଶିଷ୍ୟାୟ କଦାଚନ ।
ଗୁରୁଦେବାୟ ଭକ୍ତାୟ ନିତ୍ୟଂ ଭକ୍ତିପରାୟ ଚ ॥ ୪୭ ॥

ପ୍ରଦାତବ୍ୟମିଦଂ ଶାସ୍ତ୍ରଂ ନେତରେଭ୍ୟଃ ପ୍ରଦାପୟେତ୍ ।
ଦାତାଃସ୍ୟ ନରକଂ ଯାତି ସିଦ୍ଧ୍ୟତେ ନ କଦାଚନ ॥ ୪୮ ॥

ଗୃହସ୍ଥୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ବାନପ୍ରସ୍ଥଶ୍ଚ ଭିକ୍ଷୁକଃ ।
ଯତ୍ର ତତ୍ର ସ୍ଥିତୋ ଜ୍ଞାନୀ ପରମାକ୍ଷରବିମୁଦା ॥ ୪୯ ॥

ବିଷୟା ବିଷୟାସକ୍ତୋ ଯାତି ଦେହାନ୍ତରେ ଶୁଭମ୍ ।
ଜ୍ଞାନାଦେବାସ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରାସ୍ୟ ସର୍ବାବସ୍ଥୋଽପି ମାନବଃ ॥ ୫୦ ॥

ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାଶ୍ଚମେଧାଦୈଃ ପୁଣ୍ୟପାପୈର୍ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
ଚୋଦକୋ ବୋଧକଶ୍ଚୈବ ମୋକ୍ଷଦଶ୍ଚ ପରଃ ସ୍ବତଃ ॥ ୫୧ ॥

ଇତ୍ୟେଷାଂ ତ୍ରିବିଧୋ ଜ୍ଞେୟ ଆଚାର୍ଯ୍ୟସ୍ତୁ ମହୀତଲେ ।
ଚୋଦକୋ ଦର୍ଶୟେନ୍ନାଗଂ ବୋଧକଃ ସ୍ଥାନମାଚରେତ୍ ॥ ୫୨ ॥

ମୋକ୍ଷଦସ୍ତୁ ପରଂ ତତ୍ତ୍ଵଂ ଯଜ୍ଞଜ୍ଞାତ୍ଵା ପରମଶୁଭେ ।
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଯଜନଂ ଦେହେ ସଂକ୍ଷେପାଙ୍ଗୁଶୁ ଗୌତମ ॥ ୫୩ ॥

ତେନେଷ୍ଟା ସ ନରୋ ଯାତି ଶାଶ୍ଵତଂ ପଦମବ୍ୟୟମ୍ ।
ସ୍ଵୟମେବ ତୁ ସଂପଶ୍ୟେଦେହେ ବିନ୍ଦୁଂ ଚ ନିଷ୍କଲମ୍ ॥ ୫୪ ॥

ଅୟନେ ଦ୍ଵେ ଚ ବିଷୁବେ ସଦା ପଶ୍ୟତି ମାର୍ଗବିତ୍ ।
କୃତ୍ଵାୟାମଂ ପୁରା ବସ୍ତ୍ର ରେଚପୁରକକୁମ୍ଭକାନ୍ ॥ ୫୫ ॥

ପୂର୍ବଂ ଚୋଭୟମୁଦାର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଚ୍ଚୟେତ୍ତୁ ଯଥାକ୍ରମମ୍ ।
ନମସ୍କାରେଣ ଯୋଗେନ ମୁଦ୍ରୟାରତ୍ୟ ଚାର୍ଚ୍ଚୟେତ୍ ॥ ୫୬ ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣଂ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୟଜନଂ ସ୍ମୃତମ୍ ।
ଜ୍ଞାନାସ୍ତ୍ରାୟୁଜ୍ୟମେବୋକ୍ତଂ ତୋୟେ ତୋୟଂ ଯଥା ତଥା ॥ ୫୭ ॥

ଏତେ ଗୁଣାଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ଯୋଗାଭ୍ୟାସକୃତଶ୍ରମୈଃ ।
ତସ୍ମାଦ୍ୟୋଗଂ ସମାଦାୟ ସର୍ବଦୁଃଖବହିଷ୍କୃତଃ ॥ ୫୮ ॥

ଯୋଗଧ୍ୟାନଂ ସଦା କୃତ୍ବା ଜ୍ଞାନଂ ତନ୍ମୟତାଂ ବ୍ରଜେତ୍ ।
ଜ୍ଞାନାସ୍ତ୍ରରୂପଂ ପରମଂ ହଂସମନ୍ତଂ ସମୁଦରେତ୍ ॥ ୫୯ ॥

ପ୍ରାଣିନାଂ ଦେହମଧ୍ୟେ ତୁ ସ୍ଥିତୋ ହଂସଃ ସଦାରୂପତଃ ।
ହଂସ ଏବ ପରଂ ସତ୍ୟଂ ହଂସ ଏବ ତୁ ଶକ୍ତିକମ୍ ॥ ୬୦ ॥

ହଂସ ଏବ ପରଂ ବାକ୍ୟଂ ହଂସ ଏବ ତୁ ବାଦିକମ୍ ।
ହଂସ ଏବ ପରୋ ରୁଦ୍ରୋ ହଂସ ଏବ ପରାପୁରମ୍ ॥ ୬୧ ॥

ସର୍ବଦେବସ୍ୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥୋ ହଂସ ଏବ ମହେଶ୍ୱରଃ ।
ପୃଥିବ୍ୟାଦିଶିବାନ୍ତଂ ତୁ ଅକାରାଦ୍ୟାଶ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣକାଃ ॥ ୬୨ ॥

କୁଟାନ୍ତା ହଂସ ଏବ ସ୍ୟାନ୍ନାତୁକେତି ବ୍ୟବସ୍ଥିତାଃ ।
ମାତୃକାରହିତଂ ମନ୍ତ୍ରମାଦିଶକ୍ତେ ନ କୁତ୍ରିତ୍ ॥ ୬୩ ॥

ହଂସଜ୍ୟୋତିରନୁପମ୍ୟଂ ମଧ୍ୟେ ଦେବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥିତମ୍ ।
ଦକ୍ଷିଣାମୁଖମାଶ୍ରିତ୍ୟ ଜ୍ଞାନମୁଦ୍ରାଂ ପ୍ରକଳ୍ପୟେତ୍ ॥ ୬୪ ॥

ସଦା ସମାଧିଂ କୁର୍ବୀତ ହଂସମନ୍ତମନୁସ୍ମରନ୍ ।
ନିର୍ମଲୟୁଗିକାକାରଂ ଦିବ୍ୟରୂପମନୁଷ୍ମରମ୍ ॥ ୬୫ ॥

ମଧ୍ୟଦେଶେ ପରଂ ହଂସଂ ଜ୍ଞାନମୁଦ୍ରାତ୍ମରୂପକମ୍ ।
ପ୍ରାଣୋଽପାନଃ ସମାନଶ୍ଳୋଦାନବ୍ୟାନୌ ଚ ବାୟବଃ ॥ ୭୬ ॥

ପଞ୍ଚକର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟୈର୍ଯୁକ୍ତଃ କ୍ରିୟାଶକ୍ତିବଲୋଦ୍ୟତାଃ ।
ନାଗଃ କୂର୍ମଶ୍ଚ କୃକରୋ ଦେବଦତ୍ତୋ ଧନଂଜୟଃ ॥ ୭୭ ॥

ପଞ୍ଚଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟୈର୍ଯୁକ୍ତଃ ଜ୍ଞାନଶକ୍ତିବଲୋଦ୍ୟତାଃ ।
ପାବକଃ ଶକ୍ତିମଧ୍ୟେ ତୁ ନାଭିଚକ୍ରେ ରବିଃ ସ୍ଥିତଃ ॥ ୭୮ ॥

ବନ୍ଧମୁଦ୍ରା କୃତା ଯେନ ନାସାଗ୍ରେ ତୁ ସ୍ଵଲୋଚନେ ।
ଅକାରେ ବହିରିତ୍ୟାହୁରୁକାରେ ହୃଦି ସଂସ୍ଥିତଃ ॥ ୭୯ ॥

ମକାରେ ଚ ଭୂବୋର୍ମଧ୍ୟେ ପ୍ରାଣଶକ୍ତ୍ୟା ପ୍ରବୋଧୟେତ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥିରକାରେ ଚ ବିଷ୍ଣୁଗ୍ରନ୍ଥିର୍ହୃଦି ସ୍ଥିତଃ ॥ ୮୦ ॥

ରୁଦ୍ରଗ୍ରନ୍ଥିର୍ଭୂବୋର୍ମଧ୍ୟେ ଭିଦ୍ୟତେଃକ୍ଷରବାୟୁନା ।
ଅକାରେ ସଂସ୍ଥିତୋ ବ୍ରହ୍ମା ଉକାରେ ବିଷ୍ଣୁରାସ୍ଥିତଃ ॥ ୮୧ ॥

ମକାରେ ସଂସ୍ଥିତୋ ରୁଦ୍ରସ୍ତତୋଽସ୍ୟାନ୍ତଃ ପରାପୁରଃ ।
କଣ୍ଠଂ ସଞ୍ଜୁତ୍ୟ ନାତ୍ୟାଦୌ ସ୍ତମ୍ଭିତେ ଯେନ ଶକ୍ତିତଃ ॥ ୮୨ ॥

ରସନା ପୀତ୍ୟମାନେୟଂ ଷୋଡଶୀ ବୋଧୁଗାମିନି ।
ତ୍ରିକୁଟଂ ତ୍ରିବିଧା ତୈବ ଗୋଲାଖଂ ନିଖରଂ ତଥା ॥ ୮୩ ॥

ତ୍ରିଶଙ୍ଖବଜ୍ରମୋଂକାରମୂର୍ଧ୍ନନାଲଂ ଭୂବୋର୍ମୁଖମ୍ ।
କୁଣ୍ଡଳୀଂ ଚାଲୟନ୍ ପ୍ରାଣାନ୍-ଭେଦୟନ୍ ଶଶିମଣ୍ଡଳମ୍ ॥ ୮୪ ॥

ସାଧୟନ୍ ଧ୍ରୁବକୁମ୍ଭାନି ନବ ଦ୍ଵାରାଣି ବନ୍ଧୟେତ୍ ।
ସୁମନଃପବନାରୁଦଃ ସରାଗୋ ନିର୍ଗୁଣସ୍ତଥା ॥ ୮୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମସ୍ଥାନେ ତୁ ନାଦଃ ସ୍ୟାଞ୍ଜାନିନ୍ୟମୃତବର୍ଷିଣୀ ।
ଷଟ୍ତନ୍ତ୍ରମଣ୍ଡଲୋଦ୍ଧାରଂ ଜ୍ଞାନଦୀପଂ ପ୍ରକାଶୟେତ୍ ॥ ୭୭ ॥

ସର୍ବଭୂତସ୍ଥିତଂ ଦେବଂ ସର୍ବେଶଂ ନିତ୍ୟମର୍ଚୟେତ୍ ।
ଆତ୍ମରୂପଂ ତମାଲୋକ୍ୟ ଜ୍ଞାନରୂପଂ ନିରାମୟମ୍ ॥ ୭୮ ॥

ଦୃଶ୍ୟନ୍ତଃ ଦିବ୍ୟରୂପେଣ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ନିରଞ୍ଜନଃ ।
ହଂସ ହଂସ ବଦେଦ୍ଭାବ୍ୟଂ ପ୍ରାଣିନାଂ ଦେହମାଶ୍ରିତଃ ।
ସପ୍ରାଣାପାନୟୋର୍ଗ୍ରନ୍ଥିରଜପେତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୭୯ ॥

ସହସ୍ରମେକଂ ଦ୍ଵ୍ୟୟୁତଂ ଷଟ୍ଶତଂ ଚୈବ ସର୍ବଦା ।
ଭଜରନ୍ପଠିତୋ ହଂସଃ ସୋଽହମିତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୮୦ ॥

ପୂର୍ବଭାଗେ ହ୍ୟଧୋଲିଙ୍ଗଂ ଶିଖିନ୍ୟାଂ ଚୈବ ପଶ୍ଚିମମ୍ ।
ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗଂ ଭ୍ରୁବୋର୍ମଧ୍ୟେ ନିତ୍ୟଂ ଧ୍ୟାୟେନ୍ନଦା ଯତିଃ ॥ ୮୦ ॥

ଅରୁଂଧ୍ରୋଽହମଚିତ୍ତୋଽହମତର୍କ୍ୟୋଽହମଜୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ଅପ୍ରାଣୋଽହମକାୟୋଽହମନାଞ୍ଜୋଽସ୍ତ୍ୟଭୟୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୮୧ ॥

ଅଶବୋଽହମରୂପୋଽହମସ୍ଵର୍ଗୋଽସ୍ତ୍ୟହମଦୃୟଃ ।
ଅରସୋଽହମଗନ୍ଧୋଽହମନାଦିରମୃତୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୮୨ ॥

ଅକ୍ଷୟୋଽହମଲିଙ୍ଗୋଽହମଜରୋଽସ୍ତ୍ୟକଲୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ଅପ୍ରାଣୋଽହମମୂଳୋଽହମଚିତ୍ତୋଽସ୍ତ୍ୟକୃତୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୮୩ ॥

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟହମଗ୍ରାହ୍ୟୋଽନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟୋଽହମଲକ୍ଷଣଃ ।
ଅଗୋତ୍ରୋଽହମଗାତ୍ରୋଽହମଚକ୍ଷୁଷ୍ଠୋଽସ୍ତ୍ୟବାଗହମ୍ ॥ ୮୪ ॥

ଅଦୃଶ୍ୟାଃ ହମବର୍ତ୍ତୋଃ ହମଖଣ୍ଡୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମଦ୍-ଭୂତଃ ।
ଅଶ୍ୱତୋଃ ହମଦୃଷ୍ଟୋଃ ହମନ୍ଦେଷ୍ଟବ୍ୟୋଃ ମରୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମ୍ ॥ ୮୫ ॥

ଅବାୟୁରପ୍ୟନାକାଶୋଃ ତେଜସ୍କୋଃ ବ୍ୟଭିଚାର୍ଯହମ୍ ।
ଅମତୋଃ ହମଜାତୋଃ ହମତିସୂକ୍ଷ୍ମୋଃ ବିକାର୍ଯହମ୍ ॥ ୮୬ ॥

ଅରଜସ୍କୋଃ ତମସ୍କୋଃ ହମସତ୍ତ୍ୱୋଃ ସ୍ଥାୟୀଶ୍ଚୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମ୍ ।
ଅମାୟୋଃ ନୁଭବାତ୍ତାହମନନ୍ଦ୍ୟୋଃ ବିଷୟୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମ୍ ॥ ୮୭ ॥

ଅଦୈତ୍ୟୋଃ ହମପୂର୍ବୋଃ ହମବାହ୍ୟୋଃ ହମନନ୍ତରଃ ।
ଅଶ୍ରୋତାଃ ହମଦୀର୍ଘୋଃ ହମବ୍ୟକ୍ତୋଃ ହମନାମୟଃ ॥ ୮୮ ॥

ଅଦୃୟାନନ୍ଦବିଜ୍ଞାନଘନୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମବିକ୍ରିୟଃ ।
ଅନିକ୍ତୋଃ ହମଲେପୋଃ ହମକର୍ତ୍ତାସ୍ଥାୟୀହମଦୃୟଃ ॥ ୮୯ ॥

ଅବିଦ୍ୟାକାର୍ଯହୀନୋଃ ହମବାଗ୍ରସନଗୋଚରଃ ।
ଅନଲ୍ଲୋଃ ହମଶୋକୋଃ ହମବିକଲ୍ଲୋଃ ସ୍ଥାୟୀବିଦ୍ମଲନ୍ ॥ ୯୦ ॥

ଆଦିମଧ୍ୟାନ୍ତହୀନୋଃ ହମାକାଶସଦୃଶୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମ୍ ।
ଆତ୍ମଚୈତନ୍ୟରୂପୋଃ ହମହମାନନ୍ଦଚିତ୍ତନଃ ॥ ୯୧ ॥

ଆନନ୍ଦାମୃତରୂପୋଃ ହମାତ୍ମସଂସ୍ଥୋଃ ହମନ୍ତରଃ ।
ଆତ୍ମକାମୋଃ ହମାକାଶାପୂରମାତ୍ମେଶ୍ୱରୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମ୍ ॥ ୯୨ ॥

ଇଶାନୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମୀତ୍ୟୋଃ ହମହମୁତ୍ତମପୁରୁଷଃ ।
ଉକ୍ତଶ୍ଚୋଃ ହମୁପଦ୍ରଷ୍ଟା ଅହମୁତ୍ତରତୋଃ ସ୍ଥାୟୀହମ୍ ॥ ୯୩ ॥

କେବଲୋଃ ହଂ କବିଃ କର୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷୋଃ ହଂ କରଣାଧିପଃ ।
ଗୁହାଶୟୋଃ ହଂ ଗୋପ୍ରାହଂ ଚକ୍ଷୁଷଶ୍ଚକ୍ଷୁରସ୍ଥାୟୀହମ୍ ॥ ୯୪ ॥

ଚିଦାନନ୍ଦୋଽସ୍ତ୍ୟହଂ ଚେତା ଚିଦନଶ୍ଚିନ୍ନୟୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟୋଽସ୍ତ୍ୟହଂ ଜ୍ୟାୟାଞ୍ଜ୍ୟୋତିଷାଂ ଜ୍ୟୋତିରସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୯୫ ॥

ତମସଃ ସାକ୍ଷ୍ୟହଂ ତୁର୍ଯ୍ୟତୁର୍ଯ୍ୟୋଽହଂ ତମସଃ ପରଃ ।
ଦିବ୍ୟୋ ଦେବୋଽସ୍ମି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶୋ ଦୃଷ୍ଟାଧ୍ୟାୟୋ ପୁରୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୯୬ ॥

ନିତ୍ୟୋଽହଂ ନିରବଦ୍ୟୋଽହଂ ନିଷ୍ପ୍ରିୟୋଽସ୍ମି ନିରଞ୍ଜନଃ ।
ନିର୍ମଲୋ ନିର୍ବିକଲ୍ମୋଽହଂ ନିରାଶ୍ୟାତୋଽସ୍ମି ନିଷ୍କଲଃ ॥ ୯୭ ॥

ନିର୍ବିକାରୋ ନିତ୍ୟପୂତୋ ନିର୍ଗୁଣୋ ନିୟତ୍ତୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ନିରିନ୍ଦ୍ରିୟୋ ନିୟନ୍ତ୍ରାହଂ ନିରପେକ୍ଷୋଽସ୍ମି ନିଷ୍କଲଃ ॥ ୯୮ ॥

ପୁରୁଷଃ ପରମାତ୍ମାହଂ ପୁରାଣଃ ପରମୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ପରାବରୋଽସ୍ତ୍ୟହଂ ପ୍ରାଞ୍ଜଃ ପ୍ରପଞ୍ଚୋପଶମୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୯୯ ॥

ପରାମୃତୋଽସ୍ତ୍ୟହଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ ପ୍ରଭୁରସ୍ମି ପୁରାତନଃ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦୈକବୋଧୋଽହଂ ପ୍ରତ୍ୟଗେକରସୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୦୦ ॥

ପ୍ରଜ୍ଞାତୋଽହଂ ପ୍ରଶାନ୍ତୋଽହଂ ପ୍ରକାଶଃ ପରମେଶ୍ଵରଃ ।
ଏକଦା ଚିନ୍ତ୍ୟମାନୋଽହଂ ଦ୍ଵୈତାଦ୍ଵୈତବିଲକ୍ଷଣଃ ॥ ୧୦୧ ॥

ବୁଦ୍ଧୋଽହଂ ଭୂତପାଲୋଽହଂ ଭାରୂପୋଽହଂ ଭଗବାନହମ୍ ।
ମହାଜ୍ଞେୟୋ ମହାନସ୍ମି ମହାଜ୍ଞେୟୋ ମହେଶ୍ଵରଃ ॥ ୧୦୨ ॥

ବିମୁକ୍ତୋଽହଂ ବିଭୁରହଂ ବରେଣ୍ୟୋ ବ୍ୟାପକୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ବୈଶ୍ଵାନରୋ ବାସୁଦେବୋ ବିଶ୍ଵତଶ୍ଚକ୍ଷୁରସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୦୩ ॥

ବିଶ୍ଵାଧିକୋଽହଂ ବିଶଦୋ ବିଷ୍ଣୁର୍ବିଶ୍ଵକୃଦସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ଶୁଦ୍ଧୋଽସ୍ମି ଶୁକ୍ରଃ ଶାନ୍ତୋଽସ୍ମି ଶାଶ୍ଵତୋଽସ୍ମି ଶିବୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୦୪ ॥

ସର୍ବଭୂତାନ୍ତରାତ୍ମାହମହମସ୍ମି ସନାତନଃ ।

ଅହଂ ସକୃଦ୍ଭିତ୍ତୋଽସ୍ମି ସ୍ୱେ ମହିମ୍ନି ସଦା ସ୍ଥିତଃ ॥ ୧୦୫ ॥

ସର୍ବାନ୍ତରଃ ସ୍ୱୟଂଜ୍ୟୋତିଃ ସର୍ବାଧିପତିରସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।

ସର୍ବଭୂତାଧିବାସୋଽହଂ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ସ୍ୱରାଜହମ୍ ॥ ୧୦୬ ॥

ସମସ୍ତସାକ୍ଷୀ ସର୍ବାତ୍ମା ସର୍ବଭୂତଗୁହାଶୟଃ ।

ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଣାଭାସଃ ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟବିବର୍ଜିତଃ ॥ ୧୦୭ ॥

ସ୍ଥାନତ୍ରୟବ୍ୟତୀତୋଽହଂ ସର୍ବାନ୍ନୁଗ୍ରାହକୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ମା ସର୍ବପ୍ରେମାୟାଦୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୦୮ ॥

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦମାତ୍ରୋଽହଂ ସ୍ୱପ୍ରକାଶୋଽସ୍ମି ତିଦନଃ ।

ସତ୍ତ୍ୱସ୍ୱରୂପସନ୍ନାତ୍ରସିଦ୍ଧସର୍ବାତ୍ମକୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୦୯ ॥

ସର୍ବାଧିଷ୍ଠାନସନ୍ନାତ୍ରଃ ସ୍ୱାତ୍ମବନ୍ଧହରୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।

ସର୍ବଗ୍ରାସୋଽସ୍ତ୍ୟହଂ ସର୍ବଦ୍ରଷ୍ଟା ସର୍ବାନ୍ନୁଭୂରହମ୍ ॥ ୧୧୦ ॥

ଏବଂ ଯେ ବେଦ ତତ୍ତ୍ୱେନ ସା ବୈ ପୁରୁଷ ଉତ୍ୟତେ ଇତ୍ୟୁପନିଷଦ୍ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ॥

ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟୋପନିଷସମାପ୍ତା ॥

